

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME (5. SINIF) FRANSIZCA ÖĞRETİM PROGRAMI VE *BONJOUR LE FRANÇAİS* 5 DERS KİTABINA ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

A CRITICAL OVERVIEW ON FRENCH CURRICULUM AND FRENCH COURSE BOOK (*BONJOUR LE FRANÇAİS*) FOR PRIMARY SCHOOL 5TH GRADE

Ertan KUŞÇU*

Erdinç ASLAN**

Osman COŞKUN***

ÖZET: *Yabancı dil öğretimi, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim-öğretimde en çok önem verilen alanlardan biri olmasına rağmen, öğretimde de en çok başarısız olduğumuz alanlardan biridir. Bu bağlamda, ülkemizin içinde bulunduğu durum, onca harcanan emek ve zaman kaybı düşünüldüğünde ne Fransızca ne de diğer dillerin öğretiminde yeteri kadar başarı gösterdiğimiz söylenemez. Günümüzde birinci yabancı dil olarak daha az tercih edilen Fransızca öğretimi ders kitapları uzun yıllar gözden geçirilmemiş tüm yanlışlıklarıyla öğrenciye sunulmuştur. Çalışmada ilköğretim birinci kademe, birinci yabancı dil (5. sınıflar) Fransızca ders kitabı, Milli Eğitim Bakanlığının 1739 sayılı Türk Millî Eğitim Temel Kanunu, yönetmelikleri ve yönergeleri çerçevesinde incelenmiştir.*

Anahtar Kelimeler: *Ana Dil, Dil Öğretim Programı, Ders Kitabı.*

Extended Abstract: *French is a language that is spoken as a first language in France and in the other regions such as Switzerland, Wallonia and Brussels in Belgium, Monaco, the province of Quebec and the Acadia region in Canada, the Acadiana region of the U.S. state of Louisiana. Besides, second-language speakers of French are distributed throughout many parts of the world, The largest numbers of whom reside in Francophone Africa. In Africa, French is most commonly spoken in Gabon, Mauritius, Algeria, Senegal and Côte d'Ivoire. French is estimated as having 110 million native speakers and 190 million second language speakers. French is the second-most studied foreign language in the world, after English. In Turkey, French is started to be actively learnt in Ottoman Empire times.*

* Dr. Öğretmen, MEB, Atatürk İlkokulu, ertan_milas@hotmail.com

** Dr. Öğretmen, MEB, Pendik, Fuat Köprülü Ortaokulu, erdincaslan36@hotmail.com

*** Öğretmen, MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, ocokun77@gmail.com

Firstly, Franco-Turkish relations cover a long period from the 16th century to the present, starting with the alliance established between Francis I and Suleiman the Magnificent. When the Ottoman Empire began to lose wars during the 18th century, French experts made numerous efforts to recruit for modernization of the Ottoman Empire's army. The French officers came and endeavoured to modernize the Ottoman army. French is the language associated with the Tanzimat period of reforms, especially in the military engineering schools. French language and culture gained popularity and prestige in 18th and 19th centuries. A number of schools were founded in Istanbul during the Ottoman rule in which the language of instruction was firstly French, German, or English.

After World War II, French lost its popularity and English took its place. French and German started to be the alternative languages. Now, the majority of the students usually select English as a foreign language unlike French. Eventhough students have several hours of basic English or French instruction in a week throughout the nine years of primary and secondary education; at the end of this period the general level of proficiency is not very high.

The main aim of this study is to exhibit the French language teaching in the primary schools as a first foreign language. Especially, the problems of using French course book (Bonjour Le Français 5) and its programme. In the Europe, new approaches on the language teaching began to be widely accepted after 1970s, particularly the method of the language teaching like Communicative Method. But, in Turkey, about the French language that is not the same. French books had been taught by using outdated method like audio-visual methods. That continued until 2006.

In this work, the problems of the French course books (being used) caused by the presentation of the methodical, educational and physical contents are evaluated to provide contribution to French instructions by interpreting new approaches. In the work, primary french course books (Bonjour Le Français 5) are reviewed according to basic law of Turkish National Education Policy numbered 1739 and regulations and policies related to course equipments. Subsequently, it is tried to find solutions for the methodical, physical and educational problems of the course books.

Our targets was to state how widespread French is which is taught in the institutions of primary education in Turkey since the 1997. Firstly, we have searched the situations of french in the schools, we have examined 5th french learning program and course book, its method and technics, all the other materials, discussing the validity of the applied methods and the existence of this material. After have examined materials according to the Law (1739) and regulations, we reached some inconvenient results. For example, using the colors in the book are unsuccessful, paper quality is low, pictures aren't adressing children. Then we have

expressed these problems to assist to determine what can be applied in order to make French taught better and be permanent, and to discuss the current position that has been reached at teaching French as a first foreign language. This work will help us to understand the place where we have arrived from the years when French was started to get taught in Turkey as a foreign language until today. In this study, after explaining the methods and approaches used in French teaching as a foreign language in Turkey in the 5th class. The validity of these methods is provided by means of examining the course books, its effectiveness, and the problems.

Finally, teaching French as a foreign language in Turkey has been in trouble since World War II to nowadays. The field of its usage has been limited day by day and it started to lose its importance. Therefore We this subject should be definitely considered. The education of foreign language is seen as a door opening towards the west and it is also an obligation for a society to be able to become contemporary. Our work is a first study on the french course books. We hope that this work can contribute to french learning and teaching.

Key Words: *Target Language, Language Teaching Programme, Course Book.*

GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanlar arasında iletişim aracı olarak kullanılan dil, toplumları bazen savaşa bazende barışa süreklemiştir. Ayrıca dil, dünya üzerindeki kültürün ve kültürel değerlerin gelecek nesillere veya farklı kültürlerle aktarılmasında da en önemli unsurdur. Dil, araştırmacılar tarafından değişik yönleriyle tanımlanmıştır; Aitchison'a (1982) göre, "Sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır olarak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya, insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünülünü aktarma dizgesidir" (Aksan, 1997:13), Ergin'e (1985) göre, " İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir." olarak ifade edilirken, Erkman (1987) ise, " Dil, sözcüklerden ve bu sözcüklerin belli bir dil bilgisi kurallarına uygun olarak dizilmelerinden oluşur" (Özbay, 2005: 15) tanımlamasını yapmıştır. Yine, Heintz'de (1978) "Dil, sadece düşünceyi aktaran bir dizge değil, onu oluşturan, biçimlendiren bir dizgedir. Bu gerçeği birçok dilbilimcinin yanı sıra Fransız yazar Valéry de şu sözleriyle belirtir: Dil, düşünceyi ister istemez düzenler" (Aksan, 1997: 15) açıklamasını yapmıştır.

Dil, canlı, dinamik ve kendini yenileyen bir yapıya sahiptir. Bu açıklamayı şu ifadelerle destekleyebiliriz: Bugün yeryüzünde kaç dil konuşulduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte çeşitli kaynaklarda, “Sayılarının 3000, 5000 kadar olduğu da” (Koç, 1996:33) belirtilmiştir. Bu sayı aralığının çok olmasının nedeni, tarih boyunca varlığını sürdürmüş devletler ve tarihte yok olmuş devletlerin dillerinin de bu sınıflandırmada yer almasıdır. Örneğin, *Sümerce, Hititçe, Akadca, Urartuca,...vb* diller günümüzde ne konuşulmakta ne de yazılmaktadır.

Günümüzde ülkeler arasında sınırların kalkmasının en büyük etkenlerinden biri de şüphesiz dildir. Bu nedenle, hem dünyada hem de ülkemizde, yabancı dil öğrenmenin ve öğretmenin kaçınılmaz olduğu bir gerçektir. Osmanlı’dan bu yana her dönem yabancı dil öğretimi, eğitim-öğretim sistemimiz içindeki yerini almıştır. Ancak değişen dünya standartları ve uluslararası düzeyde yaşanan kültürel etkileşimlerin etkisiyle ikinci yabancı dil öğretimi, ilköğretimde seçmeli, ortaöğretimde zorunlu dersler arasındadır.

Özellikle batılı anlamda yabancı dil öğretiminin yapılmaya başlanmasından bu yana, hedeflenen kazanımlara ulaşmak neredeyse imkansız olmuştur. Dil öğretimindeki bu duruma etki eden nedenler sırasıyla, ders kitapları, yöntem ve teknik seçimi, öğretmen yeterliliği, yabancı dilin yapısal farklılığı, doğal ortamın oluşturulamaması, motivasyon eksikliği, öğrenci hazır bulunuşluğu ve sınav sistemleri olarak listelenebilir. İçerikte ele alınan öğretim programı ve ders kitabı standartları, bu unsurlardan sadece biridir. Günümüzde İngilizce ağırlıklı bir öğretiminin yapıldığı dönemde, Fransızca dili geçmişe oranla her geçen gün daha az tercih edilmekte ve sonucunda Fransızca öğretimi ders kitapları (*Je Parle Français*, yaklaşık 30 yıl, *Je Voyage En Français* ise 20 yıldan fazla) hiç güncellenmeden aynı içerikle öğrenciye sunulmuştur.

Eğitimciler tarafından da dile getirildiği gibi ders kitabı, öğrencinin her daim başvuru kaynağıdır. Her dönemde eğitim-öğretimdeki yeri konusunda tartışmalar ve değişik görüşler ortaya atılmıştır. Bunlardan 1900’lü yılların tanınmış eğitimcilerden M. Satı Efendi’nin devrin Eğitim Bakanı Emrullah Efendi’ye ders kitapları sorununu tespit etmek amacıyla verdiği yazılı öneri bu durumu en iyi biçimde özetler: “ Her türlü ıslahat ve düzenlemelerin başarıyla sonuçlanması için bunların belirli bir amacı izleyen ve geniş bir bilgiye dayanan plana uygun olarak yapılmış olması gerekir. Bu gereklilik özellikle eğitimle ilişkin yenilik ve düzenlemelerde kesin ve kaçınılmazdır. Hemen herkes için açık ve kesin olan bu gerçek ne yazık ki şimdiye kadar Maarif nezaretimizce hiç dikkate alınmamıştır. Ders kitapları hakkında karar almaya ders kitaplarını araştırma ve seçmeye

ancak okulların açılışına birkaç hafta hatta gün kalarak başlanması gibi gecikmeler, hiçbir vasıta hazırlamadığı halde vilayetlerde örnek Rüştüye ve Darulmuallimler açılması gibi acele işler, hep bu esasın nazarı dikkate alınmamasından kaynaklanan hatalardır” (Küçükahmet, 2004: 76)

Çalışmada, ilköğretim birinci kademe birinci yabancı dil Fransızca öğretimi programının tanıtımına, ders kitabı *Bonjour Le Français 5*'in fiziksel ve eğitsel içeriğine, öğretim yöntemlerine uygun olup olmadığına yer verilmiştir. Bu incelemeyi yaparken yararlanılan temel kaynak yine bakanlığın yayınladığı, 1739 sayılı Türk Millî Eğitim Temel Kanunu ve bu kanun çerçevesinde hazırlanan ders araç gereçlerini incelenme yönetmelikleri ve yönergeleridir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yabancı dil Fransızca öğretiminin izlerine ilk defa Tanzimat'tan önce, Enderun Mekteplerinde ve askerî okulların ders programlarında rastlanır. Tanzimat döneminde Fransızca, hem yabancı dil olarak öğretilmiş hem de tıp eğitimi bu dilde yapılmıştır. (Demirel, 2004:4-8) Bu dönemlerde, Fransızca'ya duyulan bu ilginin en önemli nedenleri başta Fransa'yla olan siyasi, askeri yakınlaşmalar ve Fransa'ya giden aydınlarımızın etkisi olmuştur. Fakat hangi dil okutulursa okutulsun, bu durumun eğitim-öğretim sistemine yansımaları, başarısızlık olarak karşımıza çıkmıştır. Üstelik her dönem başarısızlığı ortadan kaldırmak için değişik düzenlemeler yapılmış olsa bile hiçbir zaman istenilen düzeyde dil öğretimi gerçekleştirilememiştir.

Bu olumsuz tablo yanında, son yıllarda bazı Avrupa ülkelerinin dil öğretim sistemlerinin model alınması, sorunun çözümünde arayış içinde olduğumuzu gösterir. Örneğin, ilköğretim birinci kademe 4. sınıftan itibaren yabancı dil öğretiminin yapılmaya başlanması ve ikinci kademe 6. sınıftan itibaren seçmeli ikinci yabancı dil öğretiminin önünün açılması, dil öğretiminde Avrupa standartlarının yakalanmaya çalışıldığı bir göstergesidir. Fakat bu uygulamaların eğitim-öğretim sistemine, başarı olarak yansımaları gerekir.

Bu çalışmada ders kitabı, öğrencinin her zaman başvuru kaynağı olacağı düşünüldüğü için içeriğinin özenle hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır. Bu nedenle, öğrencilerin ilgisini çeken, öğrenci odaklı, öğrenme isteğini arttıran etkinliklerle donatılması ve bu etkinliklerin teknolojik unsurlarla desteklenmesi dil öğretimine katkı sağlayacaktır.

Yabancı dil öğretimi kitaplarının içeriklerinde basım ve yazım hataları olmamalıdır. Çünkü öğrenci yeni öğrendiği dili, basit bir basım ya da yazım hatasından dolayı yanlış öğrenebilir. Ne yazık ki bu tür örneklerle tüm Fransızca öğretimi ders kitaplarında sıklıkla rastlanılmaktadır.

Ders kitapları içeriğindeki etkinliklerin, öğrencilerin dil öğrenmelerine her anlamda katkı sağlamalıdır. Yani ders kitabı içeriğinde hep emir tümcelerinin kullanılması da öğrencilerin ders kitabı konusundaki genel düşüncelerini olumsuz etkileyeceği düşünülmelidir. Bu nedenle, ilköğretim düzeyi sınıflarda metin incelenirken; ilgili metni oku, anlamı bilinmeyen kelimeleri bul, metin sorularını cevapla, gramer kurallarına dön ve bolca gramer egzersizi yap (Acat, 2009: 15) gibi tümceler öğrencilerin isteğini azaltacağı için sözcük ve tümceler özenle seçilmelidir.

Ders kitaplarının içerikleri, kurumların fiziksel ve teknolojik olanaklarına uygun olarak donatılırsa, dil öğretiminin amacına ulaşmasına yardımcı olur. En basit bir yaklaşımla, sınıfların kalabalık olması nedeniyle öğretmen tüm öğrencilerle yeterli düzeyde ilgilenemez ve böylece dil öğretimi amacına ulaşamaz. Uygun sınıf mevcutları ve yabancı dil derslerinin görsel, işitsel araçlarla desteklenmesi de başarıyı destekler.

Ders kitapları, yabancı dil öğretirken kültürel öğelerin de öğretimine yer vermelidir. Hatta eğitsel içerikte ana dilin kültürel öğeleri ile yabancı dilin kültürel öğeleri ilişkilendirilmelidir. Böylece öğrenci, bilinen örneklerden hareketle diğer dilin kültürel öğeleri üzerine iletişim kurmaları sağlanır.

Sonuç olarak, yabancı dil Fransızca öğretiminin kan kaybettiği bir dönemde ders kitapları içeriklerinin özensizce hazırlanıp sunulması, bireylerin yabancı dil Fransızca'ya bakış açılarını olumsuz etkilemektedir.

1.1 İlköğretim Birinci Kademe Fransızca Öğretim Programı

17 Eylül 1997 tarihli ve 145 sayılı Talim Terbiye Kurulu'nun kararına göre, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda Fransızca öğretim programı kabul edilmiş ve 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren ise uygulanmaya başlamıştır. 1997 tarih ve 2481 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan 4. ve 5. sınıf (Bonjour Le Français) Fransızca öğretim programı, Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nın 21 Eylül 1991 tarih ve 6860 sayılı emirleriyle bastığı ortaokul 1., 2. ve 3. sınıf (Je Voyage En Français) Fransızca öğretim programının aynısıdır. Ne yazık ki, öğrencilerin yaş, ilgi ve ihtiyaçları göz ardı edilerek yayınlanan bir programdır Bu durum Fransızca öğretimine yeterli ölçüde önem verilmediğini gösterir.

Talim Terbiye Kurulu, 04/08/1999 tarihli ve 263 sayılı ek kararı doğrultusunda, İlköğretim Kurumlarının öğretim programları ile ders kitaplarında yer alması gereken Atatürkçülikle ilgili konuları kabul etmiş ve bunu, 62 cilt numaralı ve 2504 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlayarak öğretim programlarına son şeklini vermiştir.

Fransızca öğretim programlarının uygulanması, yine bakanlığın dönem dönem aldığı kararlarla amacından sapmıştır. Örneğin, ilköğretim sınıflarında (4, 5, 6, 7, 8) yabancı dil öğretimi ders programı haftada 2 saat olacak biçimde düzenlenmiş olmasına rağmen, daha sonraki değişikliklerle, yabancı dil dersi haftalık 3 saate çıkarılmıştır. Fakat ne Fransızca öğretimi programlarında ne de ders kitaplarında, ders süreyle ilgili bir düzenlemeye gidilmemiştir.

Eğitim-öğretim programları, ana hatlarıyla 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Kanunu'nun temel amaçları doğrultusunda, öğretim süreçleri göz önünde bulundurarak, bireylere istenen davranışlar kazandırmayı amaçlar. Bu sağlamak için öğretim programları dört ölçüte göre biçimlendirilir:

1. Amaç (Hedef)
2. Muhteva (İçerik)
3. Öğrenme-öğretme Süreçleri (Çevre ayarlaması)
4. Ölçme-Değerlendirme" (Küçükahmet, 2004:2-16;Başar, 1998:52)

Bu ölçütler, uzun yıllar eğitim bilimciler ve bu alanın uzmanları tarafından yapılan çalışmalar sonucunda belirlenmiştir. Her eğitim-öğretim programında olduğu gibi Fransızca öğretimi programları da kendi içinde, öğrencilere davranış kazandırmada genel ve özel amaçlardan oluşur. Fransızca öğretimi, ilköğretim 4. ve 5. Sınıf düzeyi programının iletişime yönelik *genel amaçları* şöyle sıralanmıştır:

- Türkçe'den başka dillerin de olduğunun farkına varma.
- Fransızca öğrenmeye ve bu dili kullanarak iletişim kurmaya istekli oluş.
- Fransızca programının bu sınıfların hedeflerine uygun olarak;
 - dinlediğini anlayabilme,
 - konuşabilme,
 - okuyabilme,
 - yazabilme,
- Kendi kültürü yanında diğer kültürleri tanıma ve farklı kültür değerlerini hoşgörülle karşılayabilme.

- Fransızca öğrenmenin kendine hayatı boyunca kazandıracığı yararların bilincine varma.
- Fransızca'da kendini geliştirmeye istekli olma. (MEB 1997, Çetin, 2004:366; Kocaoluk, 2002:341)

İlköğretim 5. sınıf düzeyi, iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik *özel amaçlar* da ders programında şöyle sıralanmıştır:

- Fransızca'da yeni öğrendiği sesleri algılayabilme.
- Fransızca telaffuz ve tonlama bilgisi.
- Düzeye uygun basit bir telefon konuşması yapabilme.
- Fransızca konuşulan bir ortamda bir kişiyi bir yere davet edebilme.
- Şahıs zamirleri bilgisi.
- Giysiler bilgisi.
- Duyduğu bazı emirleri anlayabilme.
- Duyduğu bazı emirleri uygulayabilme
- Düzeye uygun sıfatlar bilgisi.
- Fransızca 1'den 50'ye kadar sayıları sayabilme.
- Mevsimler ve yılın ayları bilgisi.
- Hava durumu ile ilgili basit tümceler kurabilme.
- Bazı yiyecekler ve içecekler bilgisi.
- Fransızca'da yakın gelecek zaman bilgisi ve temel özellikleri.
- Bazı meslek isimleri bilgisi.
- Tam saat bilgisi.
- Saat kaç? soru kalıbı bilgisi.
- Ne? soru kalıbı bilgisi.
- Şimdiki zamanla düzeye uygun tümceler kurabilme.
- Mülkiyet sıfatları bilgisi.
- Yapabilmek kalıbını kavrayabilme.
- Kimin? Kime ait?" soru kalıbı bilgisi.

- Yakında/yanında/sağında/solunda gibi yer bildiren kelimelerle düzeye uygun tümceler kurabilme.
- Evin bölümleri bilgisi.
- Sevdiği-sevmediği şeylerle ilgili düzeye uygun tümce kurabilme.
- Bazı hayvan isimleri bilgisi.
- Düzeye uygun olarak duygularını Fransızca ifade edebilme.
- Düzeye uygun Fransızca tümceler kurabilme
- Düzeye uygun Fransızca kısa diyalogları anlayabilme.
- Düzeye uygun Fransızca iletişim kurabilme.
- Fransızca öğrenmekten zevk alma. (MEB 1997, Kocaoluk, 2002:343; Çetin, 2001:104;Çetin, 2004:367)

Öğrenci yaşına ve ilgi düzeylerine hitap eden 5. sınıf özel amaçlar da iletişim kurmaya yöneliktir. Özel amaçlar, 2007 öncesinde ders saatinin haftalık 2 saat olduğu dönemde öğrencilere şu konuların öğretilmesi hedeflenmiştir: (Tablo 1)

Tablo 1. 5. Sınıf Fransızca Dersi Üniteleri ve Dağılımları (MEB 1997, Çetin, 2004:370;Kocaoluk, 2002:343;Çetin, 2001:109)

ÜNİTE ADI	ÜNİTELERİN YÜZDE(%) DAĞILIMI	ÖNGÖRÜLEN DERS SAATİ	ÖZEL AMAÇ SAYISI
ÜNİTE 1 4.Sınıf tekrarı	11	8	4
ÜNİTE 2 Hava durumu	17	12	6
ÜNİTE 3 Davet	19	14	6
ÜNİTE 4 Jean'ın evi/odası	19	14	5
ÜNİTE 5 Boş zamanlarda spor	17	12	5
ÜNİTE 6 Evcil hayvanlar	17	12	5
TOPLAM	100	72	31

AB'ye üyelik süreci içinde olan Türkiye'de de yabancı dil öğretimine her geçen gün daha fazla önem verilmektedir. Bunun için atılan adımlardan biri de yabancı dil ders saatlerinin arttırılmasıdır. Bakanlık 2007-2008 öğretim yılında, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda haftada 2 saat olan yabancı dil ders saatini, haftada 3 saate çıkarmıştır. Böylelikle bir eğitim-öğretim döneminde 72 saat olan yabancı dil ders saati 108 saate çıkarılmıştır. Bu düzenleme çerçevesinde, Fransızca öğretim programları, ders kitapları, ünite süreleri ve konu dağılımları yeniden gözden geçirilmelidir.

İlköğretim birinci kademe 4. ve 5. sınıf ünite süreleri, konu dağılımları, programın amaçları etkinliklerle desteklendikten sonra, öğrencilerin Fransızca dil öğrenmelerini kontrol etmek için, örnek ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ders öğretim programında ve öğretmen kılavuz kitaplarında açıkça belirtilmiştir. Buna göre, programda bir öğrencinin dinleme ve dinlediğini anlama becerisini ölçmek amacıyla yapılan bir testte, öğretmen daha önceden hazırladığı tümceleri öğrencilere yüksek sesle birkaç kez okuyabilir veya bu tümceleri kaset, cd ortamından dinletebilir veya bunları yazdırabilir. Öğrencilerden daha önceden kendisinin hazırlayıp sınıfa dağıtmış olduğu sınav kâğıdı üzerindeki konuyla ilgili tabloyu doldurmalarını isteyebilir. Örneğin, öğretmen belirsiz tanım harfleri (*les articles indéfinis*) "un/une" konusunda hazırlamış olduğu bir etkinliği (programda da örnek verildiği gibi) sırasıyla okur ve öğrencilerden ellerindeki belirsiz tanım harfi tablosundaki kutucuklarına çarpı atmaları istenebilir. (Tablo 2)

Örnek: Un/une? Cochez le tableau. (Tümceler okunur, adı geçen harfi tarifler ve tabloya işler.) (MEB 1997, Kocaoluk, 2002:343)

C'est une pomme.

C'est un pantolon

C'est un ballon.

C'est une moto.

Tablo 2. Örnek Ölçme ve Değerlendirme Tablosu (MEB 1997, Kocaoluk, 2002: 343)

Questions	Un	Une
1		X
2	X	
3	X	
4		X

1.2. İletişimci Yaklaşımına Göre Sınıf İçi Uygulama Örnekleri

Bir programın mükemmel olması, onun amacına ulaşmasında yeterli bir ölçüt olmayacağı gibi ders kitapları, öğretmen ve öğrenci unsurları da tek başına başarıya ulaşmada yeterli olmaz. Tüm bu öğelerin işbirliği içinde olması programın amacına ulaşmasına yardımcı olur. Ayrıca öğretmen, programın ölçütlerini dikkate alarak sınıf düzeyine göre öğrencilerin zihinsel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal etkileşimlerini de hesaba katarak dil öğretimi etkinliklerinin düzenlemelidir. Buna göre, İletişimci yaklaşımın ölçütlerine göre hazırlanan ders öğretim programı ve ders kitaplarında öğretmen, sınıf içerisinde şu aşamaları özenle uygulamalıdır:

- Yabancı dil öğretim ilkelerini ve tekniklerini iyi uygulamalı,
- Konuşma becerileri kazandırılırken mekanik tekrarlar yerine iletişim kurmaya yönelik tekrarlara yer verilmeli, (Demirel, 2004: 44)
- Öğrenciler arası bireysel farklılıklar dikkate alınmalı ve dil öğretim etkinlikleri bu çerçevede biçimlendirilmeli,
- Düzenlen etkinlikler, oyunlar ve çalışmalar temel becerilere hitap etmeli,
- Öğrencilere gelişim ve öğrenme psikolojisinin belirttiği gibi davranmalı,
- Öğretmen materyal kullanımına özen göstermeli ve dersi zenginleştirici çalışmalar yapmalı,
- Görsel ve işitsel unsurların dil öğretimine etkisi unutulmamalı, renklerin öğrenme üzerine etkisi göz önünde bulundurularak ders kitapları içeriği hazırlanmalı,
- Gerektiğinde Türkçe'yi kullanmalı ve açıklamaları ana dilde yapmalı,
- Sınıf içinde hoşgörü ortamı sağlanmalı, yanlış yanıtlar amaca uygun düzeltilmeli ve sözlü ödüllendirmeler mutlaka yapılmalı,
- Yöntemin özellikleri doğrultusunda sınıfın fiziki koşullarına göre değişik oturma biçimleri (U) uygulanarak yüz yüze iletişim ortamı sağlanmalı,
- Dersler diğer derslerle ya da güncel yaşamla ilişkilendirilmeli,
- Grup çalışmalarına önem verilerek pasif öğrencilerinde etkinliklere katılımı sağlanmalı,
- Öğrencilerin ders dışı yabancı dil öğrenme ortamlarına katılmaları teşvik edilmeli,

- Temel beceriler yöntemin öngördüğü biçimde öğretilmesi sağlanmalı, (önce sözlü, sonra yazılı beceriler)
- Fotoğraf, resim ve karikatür gibi öğelere yer verilmeli, (Gevrekçi, 2001: 14)
- Öğrencinin eğitim düzeyine (yaş, sosyal tavır, kültür düzeyi) uygun olmalıdır. (Gevrekçi, 2001: 14)
- Etkinliklerin somuttan soyuta, basitten zora ve öğrenciye hitap eden biçimde dizilmesi sağlanmalı,
- Etkinlikler öğrenci odaklı düzenlemeli, (Demirel, 2004: 44)
- Öğretmen öğrencilerine rehberlik edici bir rol üstlenmeli, (Demirel, 2004: 44)
- Kültürel öğeler öğretilirken dil amacına uygun kullanılmalı, dil ve kültürün bir bütün olduğu unutulmamalı, (Demirel, 2004: 44)
- Etkinlikler öğrenci ilgisini çekecek ve ihtiyacını karşılayacak biçimde düzenlenmeli,
- Yabancı dil dersinin gelecekte kullanabileceği alanlara ve yabancı dil öğrenmenin önemine değinmelidir.

1.3. *Bonjour Le Français* 5 Genel ve Fiziksel Özellikler

Fransızca öğretimi birinci kademe 4. ve 5. sınıf öğrencileri için hazırlanan *Bonjour Le Français* adlı ders kitabı İletişimci yaklaşıma göre hazırlanmıştır. Bu yaklaşım, öğrencilerin zihinsel ve psikolojik gelişimlerini göz önünde bulundurarak bilgi, beceri ve kişiliklerini arttırmak için iletişim becerilerini kullanmalarına yardımcı olacak biçimde ders kitaplarına yansımıştır.

Son dönem Fransızca öğretimi materyallerinden, *Bonjour Le Français* ders kitabında, diyaloglar ve yazılı etkinlikler, görsel ve işitsel öğelerle desteklenmiştir. Ayrıca konuların güncel ve geçerli olması da öğrencileri dil öğrenmeye isteklendirecek biçimdedir. Örneğin, ilköğretim 4. sınıf *Bonjour Le Français* materyalinin ilk ünitesinde, dilimize Fransızca'dan geçen sözcüklere (şeffaf sözcükler, mots transparents) yer verilmiştir. Üstelik bu sözcüklerin Türkçe'de de kullanılması öğrencileri dil öğrenmeye daha da isteklendirir.

Ders kitabı eğitsel içeriği yanında, fiziksel olarak bir ders kitabının kapağında içinde kullanılan resimlerden tablolarda, önsözden yazı

puntosuna ve sayfa adedine kadar birçok ölçüt öğrenci yaş, ilgi, öğrenme düzeyi ve beklentilerine uygun olmalıdır.

İlköğretim ve ortaöğretim ders kitapları fiziksel yönlerden belirlenen standartlarda öğrenciye sunulmalıdır. Bu standartlar kanunlar, yönetmelikler ve yönergelerle belirlenmiştir. Örneğin, “ön kapakta; kitabın adı, kullanılacağı sınıf, yazarın adı soyadı, yayınevi, amblem veya resim, arka kapakta; sağ alt köşede fiyatı, basım yılı, firma ve barkod numarası” (Gevrekçi, 2001: 14) bulunmalıdır. Yani, bir ders kitabının kapağına konan ilgi çekici, renkli bir resmin bile öğretici bir yönü olduğu unutulmamalıdır.

1739 sayılı Türk Milli Eğitim Kanunu çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı, Haziran 2007 tarihli ve 2597 sayılı *Tebliğler Dergisi*'nde yayınladığı, Ders Kitapları ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge'de bu standartları belirtmiştir.

Ders kitaplarının kapak resmi ve kapak renginin gösterişliliği, öğrencilerin isteklendirilmesine katkı sağlar. Bu nedenle, kitaplarda kullanılan görsel unsurlar yanında renklerin niteliği de çok önemlidir. Yani, içerikte kullanılan sıcak, soğuk ve nötr renkler öğrencinin dikkatini farklı biçimlerde etkiler. *Bonjour Le Français*'de kullanılan sıcak ve soğuk renkler, kitabın öğrenci düzeyine ve öğrenme ortamına tam anlamıyla uygun olmadığını gösterir. Bu bağlamda yabancı dil öğretiminde kullanılan renklerin öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağladığı uzmanlar tarafından vurgulanmıştır. Bu renklerin sınıflaması ise şöyledir:

“Sıcak Renkler: Sarı, Turuncu, Kırmızı, Eflatun Kırmızı

Soğuk Renkler: Eflatun, Mavi, Eflatun Mavi, Yeşil, Sarı Yeşil

Nötr Renkler: Siyah, Beyaz, Gri. Sıcak renkler, hareket ve canlılık gösterir, soğuk renkler ise sükunet ve rahatlık verici bir etkiye sahiptir. Sıcak renklerin yaklaşıtııcı, soğuk renklerin ise uzaklaşıtııcı etkisi vardır.”(Gevrekçi, 2001:15).

Milli Eğitim Bakanlığı, ders kitaplarını 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 55. maddesine göre seçer ve listesini *Tebliğler Dergisi*'nde yayımlar. Dolayısıyla bu ders kitaplarının okutulması ve seçiminde Milli Eğitimin temel ilkelerine yönelik olması, ders programlarına ve ders saatlerine uygunluğu, okul tür ve tiplerine uygunluğu esaslarına dikkat edilir, sonra basımı yapılır ve okullara gönderilir.

3 Temmuz 1995 tarih ve 2434 sayılı *Tebliğler Dergisi*'nde, Talim Terbiye Kurulu'nun 5.6.1995 tarih ve 269 karar sayılı, Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği (kitapların hazırlanması ve incelenmesi ile ilgili esas

ve usullerle ilgili yönetmelik) yayınlanmıştır. Ayrıca, Türk Standartları Enstitüsü'nün Nisan 1992'de çıkardığı 10220 numaralı standartta da bu özellikler yer almıştır.

2007 yılında yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge'nin 6. maddesinde yer alan ve ders kitaplarının oluşturulması esaslarına göre, teknik, tasarım ve düzenleme, kitap kapakları ve görüntüsü aşağıdaki hususlara göre şekillendirilmelidir:

Ön kapakta; kitabın adı, okul türü, sınıfı, başvuru sahibinin adı, varsa pedagojik açıdan uygun bulunan amblemi ve dersin özelliğini yansıtan bir kapak olmalıdır. (MEB, 2007:427) *Bonjour Le Français*'de okul türü (İlköğretim), kitabın adı (Bonjour Le Français 5), bakanlığın amblemi ve kitabın türü (livre d'élève) bilgileri yer almıştır. (Şekil 1)

Şekil 1. İlköğretim 5. Sınıf Fransızca Öğretimi Ders Kitabı Kapak Sayfası

İç kapağın ön yüzünde; kitabın adı, okul türü, sınıfı, yazarı/yazarların adı ve soyadı varsa akademik unvanı, başvuru sahibinin adı veya adresi varsa pedagojik açıdan uygun bulunan amblem yer verilir. (MEB, 2007:427) *Bonjour Le Français 5* iç kapağın ön yüzünde, okul türü (İlköğretim), kitabın adı (Bonjour Le Français 5), bakanlığın amblemi ve kitabın türü (livre d'élève), yazarlar ve basım evi bilgileri bulunmaktadır. İç kapağın arka yüzünde; yazar/yazarların dışındaki kitabı hazırlayanların adı ve soyadı bulunur. (MEB, 2007:427) yazarlar, telif yazısı, kabul ve basım kararı, ISBN, yayın ve dizi numarası bulunmaktadır.

Arka kapakta; sınıf seviyesi dikkate alınarak sağlık, beslenme, trafik ve çevre ile ilgili yazılı ve görsel tasarımlar yer alır. (MEB, 2007:427) *Bonjour Le*

Français arka kapak bilgilerinde de sağlık, beslenme, trafik ve çevre ile ilgili yazılı ve görsel tasarımlara yer verilmiştir.

İkinci yaprak ve devamında; ilköğretim 1., 2., ve 3. sınıflarına ait kitaplarda, sayfanın ön yüzünde Türk Bayrağı ile birlikte İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtası; yaprağın arka yüzünde Öğrenci Andı; üçüncü yaprağın ön yüzünde Atatürk'ün resmi ve resmin alt kısmında, *Mustafa Kemal Atatürk* ibaresi olmalıdır. 4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflar ile örgün ve yaygın eğitim kurumlarına ait kitaplarda, Türk Bayrağı ile İstiklal Marşı; yaprağın arka yüzünde Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, üçüncü yaprağın ön yüzünde, Atatürk resmi ile resmin alt kısmında *Mustafa Kemal Atatürk* ibaresi yazılır. (MEB, 2007:427) *Bonjour Le Français*'de ikinci yaprak sayfasının ön yüzünde Türk Bayrağı ile birlikte İstiklal Marşı'nın tamamı; yaprağın arka yüzünde Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi; üçüncü yaprağın ön yüzünde Atatürk'ün resmi ve resmin alt kısmında, *Mustafa Kemal Atatürk* ibaresi vardır.

2007 yılında yayınlanan 2597 sayılı *Tebliğler Dergisi*'nde: "4. sınıflarda 12 punto, 5. sınıflarda 11 punto, daha üst sınıflar için de 10 punto olmalıdır. Metinler aralarında paragraf boşluğu bulunmayan 100 mm'lik kısımda; 4. ve 5. sınıflarda 20 satır, daha üst öğretim kademelerde de 22 satır" (Tertemiz ve diğ., 2004:41;MEB 2434, 1995) olması gerektiği ifade edilmiştir.

1.4 *Bonjour Le Français 5'in Eğitsel İçeriği ve Özellikleri*

Millî Eğitim Bakanlığı, Avrupa Konseyi'yle işbirliğine giderek dil öğretiminde kaliteyi arttırmaya amaçlamıştır. Bu çerçevede, yabancı dil müfredat programları gözden geçirilmiş ve derslerin öğretiminde kullanılan araç-gereçler, dil öğretim yöntemlerinin gereksinimleri doğrultusunda yeniden hazırlanmıştır. Böylece, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 10.05.1973 tarihli ve 380 sayılı kararıyla yabancı dil öğretimini değişik materyallerle çeşitlendirmek için sınıf içinde aşağıdaki araçların kullanımı gerekli görmüştür. Bunlar; öğretmen kılavuzu, öğrenci kitabı, alıştırma kitabı, konuşma için tek resimler (Figüranlar), ufak tablolar ve duvar resimleri, film şeritleri ve dıalar, band veya plaklar. *Bonjour Le Français 5*, sıralanan eğitim-öğretim araçlarının da ötesine giderek yabancı dil öğretimine bilgisayar, televizyon, tepegöz, vb. teknolojik araçların sınıf ortamına girmesini sağlamıştır.

İletişimci yaklaşımın dil öğretimine katkısı, Koç'un (1979) da belirttiği gibi, amaç dilin işlevi olan iletişim becerilerinin sağlanması görüşü yatar.

(Demirel, 2004: 43) Bu açıklama doğrultusunda İletişimci yaklaşım ders kitapları, sınıf içinde, öğretmen kontrolünde dilin fonksiyonel yapısını, öğrenciye iletişim becerisi kazandıracak biçimde tasarlanmıştır. Yine, *Bonjour Le Français 5* kitaplarında dil bilgisi öğretimi, Brumfit'in de (1978) belirttiği gibi, öğretmenin dil bilgisi kural ve kalıplarını doğrudan öğretmediği, bu durumları zihinsel süreç içine yayarak deneme-yanıma yoluyla gerçekleştirmesi esasına dayanır. (Demirel, 2004: 44)

İletişim kavramının vurgulandığı *Bonjour Le Français 5*, sınıfta dersin işlenişinde öğretmen, öğrencilere göre daha pasif durumda olmalı ve etkinliklerin yapılmasında onlara yol gösterici bir tutum sergilemelidir. Çünkü bu yaklaşımın öğretim esasları ve etkinlikleri öğrenci merkezli olarak düzenlenmiştir.

Öğretmen görsel okuma yaptırarak, öğrencilerin dilsel beceriler kazanmalarını hedeflerken, dilsel durumları yorumlama fırsatı da sağlamalıdır. Bu yönüyle, *Bonjour Le Français 5* ders kitabı içerikleri, öğrencilerin ilgilerini çeken güncel, eğlenceli ve kendine özgü biçimlerde sunulmaya çalışılmıştır. Fakat *Bonjour Le Français 5* kitabının kendisiyle karşılaştırılabilecek başka bir Fransızca öğretimi ders kitabının olmadığı da ortadadır.

Bu yaklaşımın dil öğretimine başka bir katkısı da içeriğin sunumunda kullanılan yabancı dil öğretim teknik ve ilkeleriyle ilişkilidir. Yani, eğitsel içerik rol yapma, eğitsel oyunlar, benzetim, gösteri, grup çalışmaları gibi uygulamalarla desteklenmiştir. Ve etkinlikler, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru sıralanmıştır. Öğrencilere verilen proje ve performans görevleriyle de öğrencilerin aktif görevlere ve etkinliklere katılmasını sağlamıştır. Yine, kitaplarda öğrencilerin iletişim yetisi kazanmalarına yardımcı olacak nitelikte ilkeler benimsenmiş, öğrencilerin, öğrenilen dilin sosyal çevresine uyum sağlamaları ve dil işlevlerini tanımları hedeflenmiştir.

Sözlü iletişim becerilerini arttırmak için öğretmen, ders kitabındaki görsel unsurları da kullanarak öğrencilerin konuşma becerilerini en üst düzeye çıkararak öğrencilerin kazanımlar elde etmesini sağlar. Bazen kitaptaki diyalogları yorumlar, bazen rol oyunları yapar, bazen de sözlü yönergeler çerçevesinde çalışmalar yaparak (Yol tarifi, bir olayı resimlemek, resim yorumlamak ...) anlama ve konuşma etkinlikleri düzenlemelidir.

Programda ve ders kitabındaki etkinliklerde öğretilmesi gereken diğer bir nokta da dilbilgisi kurallarının öğrenci düzeylerine göre hazırlanmış çalışmalarla öğretilmesidir. Yani, futbol oynamak, bilgisayar kullanmak nasıl teorikte öğretilmezse, dil ve dilbilgisi kuralları da ezberlenerek

öğretilmez. Zaten yaklaşımın prensiplerinde ve ders kitabında dilbilgisi, bir amaç değil, bir araçtır. Ayrıca dilbilgisi öğretimi yanında, sözcük öğretiminde, sözcükleri mekanik olarak tekrarlatmak yerine, gösterilen bir yapının bir anlam taşıdığını kavratmak yöntemin kabul ettiği görüştür.

Eğitsel içeriğin sunumundan sonra öğretmen, Fransızca dil öğretiminde öğrencilerin konuları anlayıp anlamadıklarını kontrol etmek için, ölçme-değerlendirme etkinlikleri düzenler. Bu etkinlikler programda şöyle belirtilmiştir: “ Yetiştirmeye yönelik değerlendirme, başarıyı ölçmeye yönelik değerlendirme”

Buna göre, programda yer alan ve materyallerde uygulama alanı bulan *yetiştirmeye yönelik değerlendirmenin* özellikleri; “Sürekli ve ders yılı boyunca sık sık yapılır, öğrencilerle birlikte planlanabilir, öğretim ve öğrenme etkinliklerini bir bütün olarak ele alan” (MEB, 2000: 15) yapıdadır.

Öğretmen bu aşamada, dilsel bilgilerin öğrenilip öğrenilmediğini kontrol eder ve öğrencilerin bilgilerini değerlendirir. Bunu yaparken hem öğrencilerin hem de yöntemin başarısını ölçer. İletişime yönelik becerilerin değerlendirilmesinde, özellikle şu yapıları kullanır:

- Boşlukları doldurunuz.
- Şu dikteyi alınız.
- Doğru cevabı seçiniz.
- Soruları yanıtlayınız.
- Çekilmemiş fiilleri çekiniz.

-Resimleri anlatınız (MEB, 2000: 16) gibi sorularla öğretmen iletişime yönelik becerileri değerlendirir.

Yine programda yer alan ve ders kitabı öğelerini kontrol etmede uygulanan *başarıyı ölçmeye yönelik değerlendirmenin* temel prensiplerine göre, öğrencilerin konuşma becerileri ne düzeyde öğrenip öğrenmedikleri ölçülür. Dolayısıyla dilbilgisi, sözcük ve ses bilgisini ölçen sorulara yer verilmez. Öğretmen başarıyı ölçmeye yönelik değerlendirmeleri (dinleyerek anlama, okuyarak anlama, konuşma ve yazılı anlatım becerilerini) ölçmek için;

- Söyleyeceklerimi yap.
- Kiralık ev arıyorum, gazete ilanını dinle bana uygun mu değil mi söyle.

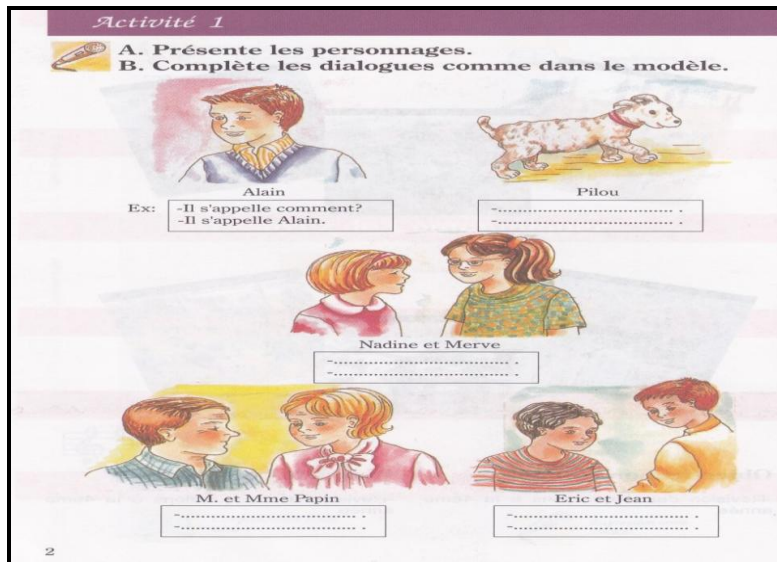
- Havaalanındaki anonsu dinle ve uçağın kalkış saatini söyle.
- Şu başvuru formunu doldur.
- İş ilanlarını oku ve sana uygun olanını seç.
- Yarınki hava durumu nasıl.
- Kendini tanı.
- En sevdiğin çizgi filmi anlat.
- Ev arıyorsun bunun için bir ilan yaz.
- Mektup yaz ya da uzaktaki arkadaşına mektup yaz. (MEB, 2000: 16-18)

Bonjour Le Français 5''te eğitsel içerik, iletişimi kolaylaştırmak amacıyla iki temel öğretim hedefi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bunlar: **İletişime Ait Hedefler (Objectifs communicatifs)** ve **Dilin Yapısına Ait Hedefler (Objectifs linguistiques)**

1.4.1. İletişime Ait Hedefler (Objectifs communicatifs)

İletişim kurmak amacıyla öğretilen düzeye uygun olarak tespit edilmiş olan duygu, düşünce, durum, ortam ve kişileri göz önüne alarak seçilen dilsel kullanımlardır. Bu hedefler, programın genel ve özel amaçlarında yer alan maddelerdir. Ders kitabı içinde bu hedefin uygulanmasına ve bu hedefin etkinliklerine örnek vermek gerekirse: (Şekil 2)

Şekil 2. İletişime Ait Hedeflerin Öğretimini Gösteren Etkinlik

1.4.2. Dilin Yapısına Ait Hedefler (Objectifs linguistiques)

İletişime ait hedeflerin hangi seviyede kullanılacağını gösteren dil öğeleri sözcük, dil bilgisi ve yapılarıdır. Bu bağlamda dilbilgisi öğretimi, üstü kapalı bir biçimde dolaylı bir yaklaşımla gerçekleştirilmelidir. Yani dilbilgisi kurallarının tanımı yerine kullanımı esastır. Bu aşamada öğretim etkinliklerinin merkezinde öğrenci yer alır ve öğretim öğrenci odaklıdır. Süreç içinde öğrenci öğrendiği yapıları kullanarak dili yapısını öğrenir. Sonuç olarak dil bilgisi amaç olarak öğretilmez, araç olarak öğretilir. Öğretmen öğrencilerden biriymiş gibi davranarak öğrencilerle öğretim etkinliklerine katılır. Bu aşama etkinlikler ders kitabı içinde; “ Quelle heure est-il?, Quel temps fait-il ?, il fait beau, il pleut,....” gibi sunulur. (Şekil 3)

Şekil 3. Dilin Yapısına Ait Hedefleri Gösteren Etkinlik

B1. Fais correspondre les phrases et les images.

a	b	c	d	e	f	g
6						

C. Demande à ton ami(e) l'heure qu'il est.

Ex: A. Quelle heure est-il?
B. Il est dix heures du soir.

22:00 A. ?
B. ?

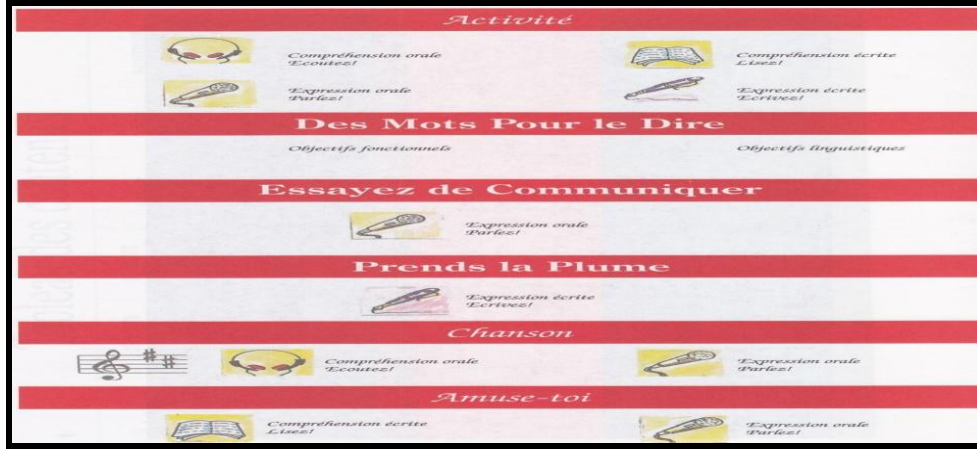
19:00 A. ?
B. ?

14:00 A. ?
B. ?

35

Eğitsel içeriğin sunumunda öğrenciye rehberlik eden ve etkinliklerin anlaşılmasını kolaylaştıracak simgeler kullanılmıştır. Fakat *Bonjour Le Français*'de, bu simgeler elle çizilmiş, özensiz hazırlanmış ve düzgün renklendirilmemiştir. Simgeler ders kitabının ilk sayfasında tanıtılmıştır. (Şekil 4)

Şekil 4. Ders Kitabı Etkinlikleri ve Kullanılan Simgeler

Ders kitabında konuların sunumu, açıklanması ve dilsel işlevlerinin öğretimi, iletişime ve dile ait amaçlarla belirlenmiş ve konu örgüsüyle bütünleştirilerek öğrenciye öğretilmeye çalışılmıştır. Etkinliklerin sunum aşamasında izlenen basamaklar şöyledir:

- Sunu
- Açıklama
- Yeniden kullanma (dil işlevleri)
- Uygulama (Üretim)
- Değerlendirme

Yaklaşım, öğrenci merkezli bir öğretim ilkesini benimser. Bu nedenle İletişimci yaklaşımın uygulama aşamasında grup çalışmaları önemli bir yer tutar. Çünkü grup çalışmaları, grup içindeki her öğrencinin kendilerini dilsel yönden geliştirmelerine yardımcı olduğu gibi sessiz öğrencilerin bile söz aldığı ve fikirlerini ifade ettiği bir öğretim anlayışını benimser. Fakat öğretmenin, grup oluşturmada bazı noktalara dikkat etmesi gerekir. Çünkü grup oluşturmada amaç, öğrenciler arasında kalıcı bağlar kurarak, iletişim kurmaktır. Öğrenciler, beraber çalışacağı arkadaşlarıyla ortak metinler, diyaloglar oluşturduğu gibi, onları birlikte sahneleyebilecekleri ortamları da oluştururlar. Fakat grupların sayısını iki, üç veya dört kişiyle sınırlı tutmakta yarar vardır. Grup çalışmaları, öğrencinin kendi duygularını, psikolojisini, hayat tecrübesini ortaya koyacağı için kendi kişiliklerini ortaya koymalarına yardımcı olur. Bu çalışmalar, öğrencilerin öğrenme, uygulama, üretme, eğlenme, haz duymalarına imkân vermekte, her şeyden önemlisi de iletişim becerisinin gelişmesine önemli katkılar sağlar. Sınırları

ne olursa olsun, bu etkinliklerin daima sınıfça yapılmış olan çalışmalara dayandırılmasına ve onların tamamlayıcısı olduğuna dikkat edilmelidir.

Yaklaşımın prensiplerine göre öğretmen, sınıfta her defasında derse katılımın daha etkin olmasını sağlamaya çalışır. Katılımın sağlanması için gerek ders kitabı gerekse öğretmenin hazırlayacağı metinler, resimler ve konuşma ile ilgili çalışmalar öğrenciye en üst düzeyde dilsel beceriler sağlayacak şekilde sınıfta sunulmalıdır. Aslında burada amaçlanan öğrencileri git gide daha özgür bırakmak ve yüz yüze gelebilecekleri durumları sınıfa oluşturarak, istenen davranışları sergilemeleri amaçlanır. Bunu yaparken sınıf içinde değişik teknikler kullanmak gerekir. Bu teknikler sırasıyla;”simülasyon (Benzetim), dramatizasyon, rol oyunları, amaca hizmet eden diğer oyunlar, sınıf gazetesi çıkarma, şarkı söyleme” (BLF 5, 2007: 11)

1.5. *Bonjour Le Français 5 'e* Göre Sözcük Öğretimi

İletişimci yaklaşım ders kitaplarında iletişime ve dilin yapısına ait amaçlardan sonra önem verilen bir başka konu da sözcük öğretimidir. İletişim kurma gücünün artması bir anlamda sözcük bilgisiyle doğru orantılıdır. Bu yöntemde sözcük öğretimi iletişim kurma gücü, dil öğeleri ve kelimelerin kullanımıyla birlikte beceriye dönüştürülmelidir. Örneğin, öğretmen sözcük öğretiminde, yöntemin de bir prensibi olarak, sözcük dağarcığını geliştirmek için sözcüklerin birbirleriyle olan ilişkilerinden (eş anlamlılık, zıt anlamlılık) hareket edebilir. (BLF 5, 2007: 10)

Sözcük öğretiminde, İletişimci yaklaşımın ders kitabı serisinde görülen uygulamada, Fransızca'nın bazı sözcüklerinin öğrencilerin kendi ana dillerinde de kullanması (şeffaf sözcükler, *mots transparents*) ve bu durumu sözcük öğretiminde avantaja dönüştürülmesi öğrencilerin dile olan isteklerini arttırır.

Öğretmen yöntemin gereklerine göre, öğrencilere sözcüklerin yapısını ve kullanım farklılıklarını görme fırsatı verme ve türetme yollarını göstermelidir. Bu çalışmalar, biçimsel (*örneğin:-tion ekiyle türeyen sözcükler*) veya anlamsal (*eş anlamlı, zıt anlamlı gibi*) gruplamalar şeklinde de gerçekleştirilebilir. Sözcükler özelliklerine göre listelenerek öğrencilerin alanlarına göre öğrenmelerine yardımcı olmalıdır. Bu listelerin oluşum ve kullanımında, aktif sözcük olarak kazandırılacak sözcüklerin tespitine, bu sözcük ve sözcük gruplarının üretime elverişli olup olmamasına, kullanım alanına ve sıklığına dikkat ederek,

sınıflandırma yaparak etkinlikler düzenlemelidir. Bu çerçevede *Bonjour Le Français* 5ders kitabında sözcük öğretimi iki genel başlık altında toplanmıştır. Buna göre;

Gösterme Çalışması: Öğretmen gerçek nesnelere, fotoğraflarla, resimlerle, mimik ve jestleriyle, drama çalışmasıyla sözcük öğretme yoluna gitmelidir. Öğrenciler bu türde çalışmalarda arkadaşlarıyla sözcük paylaşımına giderek dağarcıklarını zenginleştirirler. Sözcük öğretiminde sıklıkla kullanılan ve görselliğin yer aldığı öğretim biçimi de resimlerle sözcük öğretimidir. Gerçek fotoğraflar, çizimler, gazete ve dergi resimleri bu öğretim tekniği materyalleridir. (BLF 5, 2007: 10) Öğretmenin ders içinde kullandığı diğer bir sözcük öğretim çalışması da sözcüğün tanımlanması, eş anlamının veya zıt anlamının verilmesi, sözcüğün bir bütün olarak metin içinde yer alması, öğrencilerin bütün parça ilişkisine göre anlamını bulabilmeleri ya da sözcüğün ana dildeki karşılığının verilmesi yoluyla gerçekleştirilebilecek açıklamalarla da sözcük öğretimi gerçekleştirilir.

Sözlük Kullanma: Bireysel olarak sözcük öğrenmede bilinen ve sıklıkla kullanılan bir öğrenme etkinliğidir. Öğrencilerin, kendi kendilerine öğrenme çabaları çerçevesinde sözlük kullanımı kuşkusuz önem kazanan bir öğretim çalışmasıdır. Yöntemin materyallerinde yeni öğrenilmiş sözcük listeleri (*Bonjour Le Français, Je Voyage En Français ve Salut!*) kitapların sonunda yer almıştır. (BLF 5, 2007: 11)

TARTIŞMA ve SONUÇ

21. yüzyılda Avrupa Birliği devletleri çok dilli ve çok kültürlü olma yolundaki dilsel hedeflerini gözden geçirmiş ve önceleri iki dil bilmek hedeflenirken günümüzde ise bu hedef, üç dil olarak kabul görmeye başlamıştır. Ülkemizde ise bir yabancı dil bilmek zorunluluk haline gelmiş, ikinci bir dili bilmek hemen hemen toplumun her kesimi için lüks olmaktan çıkmış ve ihtiyaç hâline gelmiştir. Sonuç olarak, ders kitapları sürekli kendini yenilemeli, yeni gelişmelere ayak uydurmalı, öğrenciyi hem bireysel çalışmalara hem de grup çalışmalarına yönlendirmeli, görsel öğelerle desteklenmeli, öğrencilerin ilgisini çeken albenili biçimde ve çağdaş görüntüsüyle öğrenciye sunulmalıdır. Yine bu konuda Ataman (2001) ders kitaplarının niteliğinin şöyle olması gerektiğini savunmuştur. “En eski ve en yaygın biçimde kullanılan eğitim kaynaklarından biridir. Basılı materyallerin en önemli avantajı, bireyin bir bilgiyi defalarca tekrar etmesine ve bağımsız çalışmasına olanak sağlamasıdır. Ders kitapları, birey, aile, toplum ve ulus üzerinde bıraktığı etkilerden dolayı eğitim ve öğretimin en önemli öğelerinden biridir” (Ünsal ve Güneş, 2003:388).

Ne yazık ki bu yönleriyle Fransızca öğretimi ders kitapları olumsuzluklarla karşımıza çıkar. Bu durum her dönem karşılaştığımız bir sorundur. Giriş bölümünde de belirtildiği gibi, Osmanlı devletinin son dönemlerinde de ders kitabı konusunda sorunların olması, halen yeterli çalışmalar yapılmadığımızı gösterir. Her ne kadar o dönemde de çözüm önerileri ortaya atılsa da sonuç günümüzdekiyle aynıdır. Her dönem düzenlemelerin başarıyla sonuçlanması için, plana ve programa uygun olarak yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Ama sonuç değişmemiştir. Bu açıklamadan da anlaşıldığı gibi, ders kitabı seçimi ve içeriğinin düzenlenmesi sorunları çok eskiden bu yana bir sorun olarak karşımıza çıkar.

Kavramsal çerçevede ele alınan sorunların sonucunda ortaya sürebilecek görüşlerden biri, kitapların içeriğinde, güncel, pratik, kullanışlı ve iletişime dayalı etkinlikleri olması gerektiğidir. Yine, görsel unsurlarla desteklenen albenili bir kitap, öğrencilerin ilgisini çeker ve onların motivasyonlarını artırır, kitapların kâğıt kalitesinden renk kullanımına kadar her yönüyle öğrencilerin yaş ve öğrenme düzeylerine hitap etmesi gerektiği gibi sonuçlara da ulaşılmıştır. Etkinliklerde öğretilen bilgilerin kullanılması, hem öğrencinin algılama düzeyini geliştirir hem de onları motive eder. Gerektiğinde kitapların eğitsel içeriği, diğer derslerle ilişkilendirilmeli ve değişik öğrenme alanlarına hitap eden etkinliklerle öğretim gerçekleştirilmelidir. Tüm bu etkinlikler, öğrenci sınıf düzeyine ve okul türüne göre düzenlenmelidir.

Ayrıca yabancı dil öğretimi müfredatların gözden geçirilmesi, gereksiz bölümlerin içerikten çıkarılması, amaç ve kazanımların iyi belirlenmesi, öğretim süreçlerinin dikkate alınması ve ölçme değerlendirme ölçütlerinin öğrenciye yönelik olması, dil öğretiminde başarıyı arttıracığı içerikte vurgulanmıştır. Bu nedenle, hazırlanan tüm materyallerin uluslararası standartlarda tam ve eksiksiz olması, öğretmen ve öğrencinin dil öğretme ve öğrenme sürecinde daha etkili olacağı görüşü benimsenmelidir.

KAYNAKÇA

ACAT, B. (2009). "Öğrenci Merkezli Yabancı Dil Eğitim", **Eğitime Bakış, Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi** içinde (s. 14), Yıl 5, Nisan-Mayıs-Haziran 2009, Issn 1305-1202

AKSAN, D. (1997). **Anlambilim**, (İkinci Baskı). Ankara: Engin Yayınevi

- BAŞAR, E. (1998). **Genel Öğretim Yöntemleri**. Samsun: Kardeşler Ofset Matbaa
- ÇETİN, Ş. (2001). "İlköğretim Okulu Yabancı Dil Öğretim Programı", L. Küçükahmet (Ed.), **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Yabancı Dil 4-8** içinde (s. 103-110) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- ÇETİN, Ş. (2004). "Yabancı Dil Dersleri Programlarının Değerlendirilmesi " L. Küçükahmet (Ed.) **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu** içinde (s.338-371). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, Ekonomik Baskı
- DEMİREL, Ö. (2004). **Yabancı Dil Öğretimi** (2. Basım), Ankara: Pegema Yayıncılık.
- GEVREKÇİ, M. (2001). "Biçim ve Tasarım", L. Küçükahmet (Ed.). **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Yabancı Dil 4-8** içinde (s.13-18). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- KOCAOLUK, M. Ş. ve KOCAOLUK, F. (2002). **İlköğretim Okulu Programı 1-8** (37. Baskı), Adana: Kocaoluk Yayınevi
- KOÇ N. (1996). **Yeni Dilbilgisi** (2. Baskı), İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- KÜÇÜKAHMET, L. (2004). "Bölüm 5, Milli Eğitim Bakanlığında Ders Kitabı Konusundaki Çalışmalar" L. Küçükahmet (Ed.) **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu** içinde (s.76-105) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Milli Eğitim Bakanlığı. **Ortaokul 1. 2. ve 3. Sınıflar Fransızca Öğretim Programı**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1992
- Milli Eğitim Bakanlığı. **İlköğretim Okulu Ders Programları, Fransızca 6 – 7 - 8**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2000
- Milli Eğitim Bakanlığı. **1973 Tebliğler Dergisi**, Ankara: Sayı: 380
- Milli Eğitim Bakanlığı. **1995 Tebliğler Dergisi**, Ankara: Sayı: 2434
- Milli Eğitim Bakanlığı. **1997 Tebliğler Dergisi**, Ankara: Sayı: 2481
- Milli Eğitim Bakanlığı. **2007 Tebliğler Dergisi**, Ankara: Sayı: 2597
- Milli Eğitim Bakanlığı. **2007 Bonjour Le Français 5**, İstanbul: Doğan Ofset.
- ÖZBAY M. (2005). **Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi** (1. Baskı), Ankara: Akçağ Basım Yayın Pazarlama A.Ş.
- TERTEMİZ, N., ERCAN, L. ve KAYABAŞI, Y. (2004). "Ders Kitabı Ve Eğitimdeki Önemi" L. Küçükahmet (Ed.) **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu** içinde (s. 34-67), Ankara: Nobel Yayınevi.

ÜNSAL Y. ve GÜNEŞ B. (2003). “Bir Kitap İnceleme Çalışması Örneği Olarak MEB İlköğretim 8. Sınıf Fen Bilgisi Ders Kitabına Fizik Konuları Yönünden Eleştirel Bir Bakış” içinde (s: 387-394)
Kastamonu: Kastamonu Eğitim Dergisi, Ekim 2003, Cilt:11, No:2

Dr. Ertan KUŞÇU, Dr. Erdiñ ASLAN, Osman COŞKUN